

BSAD

Bankacılık ve Sigortacılık Araştırmaları Dergisi

Cilt 2, Sayı 10, ss.8-17

Telif Hakkı © Ankara Üniversitesi
Beypazarı Meslek Yüksekokulu

Bir Vakıf Emeklisinin Yaşlılık Aylığının SSK Yaşlılık Aylığı İle Muadil Karşılaştırmasının Yapılamadığı Durumda Hesabı

Yrd. Doç. Dr. Yasemin GENÇTÜRK

Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Canan HAMURKAROĞLU

Karabük Üniversitesi

Öz

Bu çalışma, bir vakıf emeklisi ile emsal bir SSK emeklisinin yaşlılık aylığı arasında muadil hesaplamının yapılamaması durumunda vakıf emeklisi yaşlılık aylığının hesaplanması amacıyla yapılmıştır. Bir Vakıf üyesinin ortalama yıllık kazancı emsal bir SSK'ının üstünde olsa bile, SSK üst gösterge tablosunun dışında bir üst gösterge rakamı kullanılarak bir muadil hesabın yapılması mümkün değildir. Bu nedenle, üst gösterge tablosunda en yüksek ve en düşük derece ve kademeye karşılık gelen ortalama yıllık kazanç ile bağlanan yaşlılık aylıkları arasındaki ilişkiden yararlanarak muadil yaşlılık aylığının belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Yaşlılık aylığı, Muadil yaşlılık aylığı, Üst gösterge tablosu.

JEL Sınıflaması: G22, J65.

Calculation of Old-Age Pension of A Member of f Foundation When an Equivalent Comparision With SSK Old-Age Pension Can't be Made

Abstract

This study aims at calculating the old-age pension of a member of a foundation when an equivalent calculation with an old-age pension of an equivalent SSK pensioner can not be carried out. Even if the average annual earning of a member of a foundation is higher than that of a member of SSK, it is impossible to make a comparison by using an indicator outside of an upper dashboard figures. Therefore, the equivalent old-age pension is calculated by using the relationship between the average annual earnings and old-age pension for the highest and the lowest stage and level in an upper dashboard.

Keywords

Old-age pension, Equivalent old-age pension, Upper dashboard.

JEL Classification: G22, J65.

GİRİŞ

Dünyada emeklilik sistemleri genellikle birinci ayakta devletin oluşturup çalıştırdığı ve çalışana emeklilik hakkı veren sosyal güvenlik sistemi, ikinci ayakta işverenler tarafından kurulup çalıştırılan tamamlayıcı emeklilik planları ve üçüncü ayakta isteğe bağlı tasarruf ve yatırım

sisteminin ürünü olan özel emeklilik fonları olmak üzere üç ayaklı bir şekilde inşa edilmektedir (Dağlar, 2007). Ülkemizde faaliyet gösteren Vakıflar üç ayaklı yapının ikinci ayağını oluşturan işverenler tarafından kurulup çalıştırılan tamamlayıcı emeklilik planlarına örnek teşkil etmektedir.

Emeklilik planları, katılımcılarına emekli olduklarında düzenli olarak yaşlılık aylığının ödenmesi amacıyla oluşturulan ve plan katılımcılarının hakları ve yükümlülükleri ile yapılan katkıların nasıl değerlendirileceği ve yaşlılık aylığının hangi esaslara göre ödeneceği gibi konuları ayrıntılı olarak düzenleyen sözleşmelerdir (Derelioğlu, 2001). Emeklilik planları; faydası belirli emeklilik planları, katkısı belirli emeklilik planları ve karma emeklilik planları olmak üzere üç gruba ayrılır (Aitken, 1996:2). Ülkemizde faaliyet gösteren bazı Vakıflarda, emeklilikte bağlanacak aylığın önceden kesin olarak bilinmese de bir formül yardımıyla hesaplandığı faydası belirli emeklilik planları esaslarına göre ödeme yapılmaktadır.

Vakıf Senedinde; üyenin prime esas tutulacak ücreti, yaş, prim ödeme gün sayısı gibi emekli olabilmesi için sağlaması gereken asgari koşullar ile yaşlılık aylığının nasıl hesaplanacağı hususları yer almaktadır. Bazı Vakıflarda üyeye bağlanacak yaşlılık aylığının 506 Sayılı Kanun esaslarına göre hesaplanacak aylıktan az olamayacağı hükmü yer almaktadır.

Sosyal Güvenlik Hukuku ilkelerinden nimet-külfet dengesinin bir sonucu olarak, emsal bir SSK'ının 506 Sayılı Kanun esaslarına göre tavan ücret üzerinden ödediği primden daha yüksek prim ödeyen bir Vakıf üyesine bağlanacak yaşlılık aylığının SSK emeklisinden daha düşük olmaması gerekir. Dolayısıyla, aynı tarihte bir Vakıf emeklisi ile ona emsal bir SSK emeklisi arasındaki muadil miktar karşılaştırılması yapılması gerekmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde SSK yaşlılık aylığı hesabı anlatılmış, ikinci bölümünde bir vakıf üyesi için muadil aylığın nasıl belirlenebileceği açıklanmış, üçüncü bölümde 2000 yılı öncesi ve sonrasında emekli olan birer vakıf emeklisinin muadil aylığı hesabı yapıldıktan sonra sonuç bölümünde bulgular tartışılmıştır.

1. SSK YAŞLILIK AYLIĞI HESABI

1999 ve öncesi dönemde SSK yaşlılık aylığının hesaplanmasında gösterge rakamı, memur maaş katsayısı ve aylık bağlama oranı dikkate alınırken; 08.09.1999 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4447 Sayılı Kanunla SSK'nda yaşlılık aylığının hesaplanmasında TÜFE ve GH (Gelişme hızı) değerlerine göre sigortalıların güncellenmiş prime esas yıllık kazançlarının esas alınması öngörülmüş ve aylık bağlama oranının belirlenmesine ilişkin hükümler de yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, 01.10.2008 günü yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile sistem bir kez daha değiştirilmiştir.

Dolayısıyla, SSK'dan emeklilik hakkı kazanan bir kişi için:

I. Dönem: 31.12.1999 günü ve öncesi için gösterge ve katsayıya göre,

II. Dönem: 01.01.2000 ile 30.9.2008 arasındaki tarihler için TÜFE ve GH' ye göre ve

III. Dönem: 01.10.2008 günü ve sonrası için TÜFE ve GH' nin %30'una göre

hesaplanacak aylıklar belirlendikten sonra, emeklilik hakkını kazanan bir SSK'ının emekli olmak istediği tarihe kadar çalıştığı toplam iş günü sayısının bu üç dönem için orantılı kısmı dikkate alınarak kişinin alacağı esas aylık bulunur.

Bu üç dönemin her biri için hesaplama yapılırken, SSK yaşlılık aylığı en genel biçimiyle "Ortalama Aylık Kazanç" ile "Aylık Bağlama Oranı (ABO)" çarpımı ile bulunur. Ancak yukarıda verilen üç döneme ilişkin ABO ve Ortalama Aylık Kazanç hesaplamaları farklıdır.

1.1. Aylık Bağlama Oranının Hesaplanması

ABO'nun hesabı Bölüm 1'de belirtilen üç dönem için farklılık göstermektedir.

I. Dönem İçin ABO:

31.12.1999 yılı öncesi dilimine ait ABO, göstergenin hesaplandığı gösterge tablosuna göre değişmektedir. Gösterge, Üst Gösterge Tablosu'na göre bulunursa ABO Üst Gösterge Tablosu'nun her derecesi ve kademesi için değişir. Düşük derece ve kademenin ABO'su daha yüksektir. Derece ve kademe yükseldikçe ABO azalmaktadır. En düşük derece ve kademenin (yani 10. derecenin 1. kademesinin) ABO %59,9'dur. Yükselen her derece için bu oran %1, her kademe için ise %0,1 azalır. En yüksek gösterge olan 1. derecenin 10. kademesinde ABO %50'dir. Bu oran 1992 yılı Ocak ayından önce her derece ve kademe için %50'dir. Şayet gösterge, Gösterge Tablosu'na göre bulunursa ABO %60'dır. ABO, 5000 günden sonraki her 240 gün için 1 puan artırılır. Puan artırımında dikkat edilmesi gereken diğer bir husus ise kişinin emekli olduğu tarihteki yaşıdır. Emekli olduğu tarihte kadın 50, erkek 55 yaşından büyük ise ABO her tam yaş için 1 puan artırılır, küçük ise indirim yapılmaz.

II. Dönem İçin ABO:

ABO ilk 3600 gün için %35 olarak belirlenir. Belirlenen bu oran sonraki 5400 günün her 360 günü için %2, 9000 günden sonraki her 360 gün için de %1,5 oranında artırılır.

III. Dönem İçin ABO:

ABO her yıl yani her 360 gün için %2'dir.

1.2. Dönemler İçin Kısmi Yaşlılık Aylığının Hesaplanması

2000 yılı öncesi yani I. Dönemde yaşlılık aylığı gösterge rakamı, memur maaş katsayısı ve ABO'nun çarpımından elde edilir:

$$2000 \text{ yılı öncesi aylık} = \text{Gösterge Rakamı} \times \text{Memur Maaş Katsayısı} \times \text{ABO} \quad (1)$$

Memur maaş katsayısı Devlet memurları için uygulanan katsayıdır. 2000 yılından önceki aylık taleplerinde aylık talep tarihindeki katsayı kullanılmaktadır. Gösterge sisteminin uygulandığı dönemdeki en son kullanılan katsayı 01.07.1999-31.12.1999 süresinde geçerli olan 12.000'dir. Yani 2000 yılından önce hizmeti olup 2000 yılından sonra aylık talebinde bulunan sigortalının 1999 yılı Aralık ayı itibarıyla yaşlılık aylığı hesabında bu tarihte yürürlükte olan 12.000 katsayısı kullanılmaktadır.

Yaşlılık aylığının hesabında Gösterge Tablosu ya da Üst Gösterge Tablosu'ndan hangisinin temel alınacağına, sigortalının son 10 yıldaki prime esas kazanç ortalamasına göre karar verilir. Sigortalının son 10 yıllık kazanç ortalaması, Üst Gösterge Tablosu'ndaki bir göstergeye karşılık geliyorsa yaşlılık aylığı Üst Gösterge Tablosu'ndan hesaplanır. 10 yıllık kazanç ortalamasına karşılık Üst Gösterge Tablosu'ndan bir gösterge bulunamıyorsa, son 5 yıllık kazanç ortalamasına göre Gösterge Tablosu'ndan gösterge rakamı tespit edilir.

4447 Sayılı Kanunla 1999 yılı sonuna kadar uygulanmakta olan katsayı esasına dayalı gösterge sistemi kaldırılmış, II. ve III. Dönemde emekli aylıkları TÜFE ve GH için verilen oranlar dikkate alınarak belirlenen güncelleme katsayısı üzerinden hesaplamaya dayandırılmıştır.

Güncelleme katsayısı; 5510 Sayılı Kanunun 3. Maddesi 29. Bendinde belirtilen güncelleme katsayısı 30.09.2008 öncesi için her yılın Aralık ayına göre TÜİK tarafından açıklanan TÜFE'nin % 100'ü, GH'nin % 100'ü, 01.10.2008 sonrası için ise her yılın Aralık ayına göre TÜİK tarafından açıklanan TÜFE'nin % 100'ü ile GH'nin % 30'u alınarak bulunmaktadır.

2000 yılından başlayarak çalışılan her yılın kazancı, kazancın ait olduğu yıldan tahsis talep yılına kadar (veya ölüm yılına kadar) tahsis talep yılı ve tahsis talep yılından bir önceki yıl hariç olmak üzere, her yılın Aralık ayına göre TÜFE ve GH ile çarpılmak suretiyle güncellenir. Bu şekilde güncellenerek bulunan yıllık kazançlar toplamı, toplam prim ödeme gün sayısına bölünerek Ortalama Günlük Kazanç bulunur. Ortalama Günlük Kazanç 360 ile çarpılır ve Ortalama Yıllık Kazanç bulunur.

Hesaplanan ortalama yıllık kazanç kullanılarak:

$$2000 \text{ yılı sonrası aylık} = \text{Ortalama Yıllık Kazanç} \times \text{Aylık Bağlama Oranı} / 12 \quad (2)$$

biçiminde elde edilir.

Bu durumda emeklilik hakkı kazanan bir kişinin alacağı esas aylık ilgili her bir dönem için hesaplanan yaşlılık aylıklarının toplamından oluşur. İlgili her dönem için hesaplanan yaşlılık aylığı kişinin ilgili dönemlerde çalıştığı iş gününün toplam iş gününe orantılı kısmı ile çarpılarak elde edilir.

2. BİR VAKIF ÜYESİ İÇİN MUADİL YAŞLILIK AYLIĞININ HESABI

Bir vakıf üyesinin, SSK emeklisi olması varsayımı ile, ne kadar yaşlılık aylığı alması gerektiğini hesaplamak için muadillik karşılaştırmasının yapılması gerekir. Bunun için üyenin Vakıftan elde ettiği prime esas oluşturacak kazançlarına bakmak gerekir. Prime esas oluşturacak kazançlar için, 506 sayılı Kanun gereği 01.04.1988 öncesi emeklilikte son 3 takvim yılı, 01.04.1988-31.03.1994 tarihleri arası emeklilikte son 5 takvim yılı, 01.04.1994-31.03.1995 tarihleri arası emeklilikte son 6 takvim yılı, 01.04.1995-31.03.1996 tarihleri arası emeklilikte son 7 takvim yılı, 01.04.1996-31.03.1997 tarihleri arası emeklilikte son 8 takvim yılı ve 01.04.1997-31.03.1998 tarihleri arası emeklilikte son 9 takvim yılına ilişkin ortalama yıllık kazançlar dikkate alınır. Dolayısıyla, Vakıf üyesinin emekli olduğu tarih önem taşımaktadır. Örneğin, Vakıf üyesi 1990 yılında emekli olmuş ise son 5 takvim yılındaki ortalama kazancı dikkate alınmalıdır.

Üyenin Vakıftan elde ettiği ortalama yıllık kazancının hangi emsal SSK'nın ortalama yıllık kazancına denk geldiği belirlenir. Üyenin ortalama yıllık kazancı emsal bir SSK'nın üstünde olsa bile, SSK üst gösterge tablosunun dışında bir üst gösterge rakamı kullanılarak muadil karşılaştırmanın yapılması mümkün olamaz. Bu sorunun üstesinden gelmenin bir yolu, üst gösterge tablosunda en yüksek ve en düşük derece ve kademeye karşılık gelen ortalama yıllık kazanç ile bağlanan emekli aylıkları arasındaki ilişkiyi yararlanarak, 2000 öncesi dönemde yaşlılık aylığının belirlenmesidir. Vakıf üyesinin ortalama yıllık kazancının, emsal bir SSK'nın ortalama yıllık kazancına oranı yani ortalama yıllık kazancının emsal bir SSK'nın kazancından ne kadar fazla olduğu belirlenir. Ortalama yıllık kazancı fazla olması ödenen primin de fazla olduğunun bir göstergesidir. Dolayısıyla, nimet-külfet dengesine göre daha fazla prim ödeyen kişiye tahsis edilecek yaşlılık aylığının daha yüksek olması kaçınılmazdır. Ancak dikkat edilmesi gereken bir husus; SSK sisteminde ortalama yıllık kazançlardaki artış oranının emekli aylıklarına doğrudan yansımadağı gerçeğidir. Bunu sayısal bir örnekle açıklamak gerekirse,

5000 gün hizmet süresi için:

1. derece 10. kademe yaşlılık aylığı = $15,175 \times 12,000 \times 0,50 = 91,05$ TL (ortalama en yüksek yıllık kazanç 441,339 TL)

10. derece 1. kademedeki yaşlılık aylığı = $10,255 \times 12,000 \times 0,599 = 73,71$ TL dir. (ortalama en yüksek yıllık kazanç 275,334 TL)

En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasında artış oranı $\frac{441,339}{275,334} - 1 = 0,60$ olmasına rağmen yaşlılık aylığındaki artış oranı $\frac{91,05}{73,71} - 1 = 0,31$

'dir. Dolayısıyla, yıllık kazançtaki artışın yaşlılık aylığına aynı oranda yansımadağı görülmektedir.

Bu durumda 2000 yılı öncesi dönem için izlenecek yol:

Adım 1. Üyenin hizmet süresine dikkate alınarak ABO'nun bulunması

Adım 2. Adım 1’de belirlenen ABO dikkate alınarak emsal SSK’lı için en düşük ve en yüksek derece ve kademeye karşılık gelen yaşlılık aylıklarının hesaplanması,

Adım 3. En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki artışın Adım 2’de hesaplanan yaşlılık aylıklarında ne kadar artış yaratacağının bulunması,

Adım 4. Vakıf üyesinin emsali SSK’lının üzerinde olan kazancının yaşlılık aylığında ne kadar artış yaratacağının belirlenerek, 2000 öncesi dönem için muadil yaşlılık aylığının tespit edilmesi ve üyenin 2000 yılı sonrası emekli olması durumunda hesaplanan bu aylığın her yılın TÜFE oranı kullanılarak emeklilik tarihine kadar güncellenmesi,

Adım 5. Üyenin 2000 yılından sonra emekli olması durumunda 2000 sonrası dönem için kısmi yaşlılık aylığının hesaplanarak ödenmesi gereken yaşlılık aylığının belirlenmesi

biçiminde sıralanabilir.

3. UYGULAMA

Çalışmanın bu bölümünde 1990 yılında 9660 gün toplam hizmeti olan bir Vakıf üyesi ile 2003 yılında 9048 gün toplam hizmeti olan bir Vakıf üyesi için muadil yaşlılık aylığı hesaplanmıştır.

3.1. 1990 Yılında 9660 Gün Toplam Hizmet Süresi ile Emekli Olan Bir Vakıf Üyesinin Muadil Yaşlılık Aylığının Hesabı

Vakıf üyesi 1990 yılında yani 2000 öncesi dönemde emekli olduğu için 2000 sonrası dönem için hesaplama yapmaya gerek yoktur. Diğer yandan 506 Sayılı Kanun gereği yaşlılık aylığının hesabında son 5 takvim yılındaki ortalama kazancı dikkate alınmalıdır. Emekli olduğu tarihten önceki son 5 takvim yılında ortalama yıllık kazancı 7,394 TL olan bir Vakıf üyesinin son 5 takvim yılındaki kazancı ile 506 Sayılı Kanuna göre prime esas tavan kazançlar Tablo 1’deki gibi olsun.

Tablo 1’den vakıf üyesinin ortalama yıllık kazancının 506 Sayılı Kanuna göre prime esas tavan kazanç ortalamasının 1,73 katı yani 0,73 kat daha fazlası olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Üyenin Emeklilik Öncesi Son 5 Yıl Takvim Yılına İlişkin Kazanç Değerleri

Yıl	Prim Ödenen Ay	Vakıf Kazancı	506 Sayılı Yasaya Göre Prime Esas Tavan Kazanç
1985	5	0,5339	0,3292
1986	12	2,7216	1,0233
1987	12	4,6605	3,3022
1988	12	10,5984	7,0657
1989	12	19,1808	12,7874
1990	7	17,7600	7,5134
Toplam Kazanç		55,4552	32,0212
Ortalama Yıllık Kazanç		11,0910	6,4042
Vakıftan Elde Edilen Ortalama Yıllık Kazancın 506 Sayılı Yasaya Göre Yıllık Prime Esas Kazanç Ortalamasına Oranı			1,73

Üyenin kazancının 506 Sayılı Kanuna göre belirlenmiş prime esas tavan kazancın üzerinde olması, ödediği primlerin de yüksek olduğunun bir göstergesidir. Bu durumda 2000 yılı öncesi dönem için izlenecek yol:

Adım 1. Üye toplam 9660 gün çalışmıştır. ABO'na 5000 günden sonraki her 240 gün için 1 puan eklenir. Üyenin 5000 günü aşan gün sayısı 4660 gündür. Bu durumda, $4660/240=19,42$ rakamı tamsayı olarak alınır ve ABO'na eklenir. 1992 yılı Ocak ayı öncesinde her derece ve kademe için ABO %50 olduğundan üyenin ABO'su %69 olacaktır.

Adım 2. Adım 1'de belirlenen ABO dikkate alınarak emsal bir SSK'lı için en düşük ve en yüksek emekli aylıkları hesaplanır. Bulunan ABO'na göre emsal bir SSK'lının 2000 yılı öncesi en yüksek ve en yüksek yaşlılık aylığı değerleri Eşitlik 1'den

En yüksek (2. derece 1. kademedeki) yaşlılık aylığı= $5,700 \times 0,320 \times 0,69 = 1,2586$ TL ve

En düşük (10. derece ve 1. kademedeki) yaşlılık aylığı= $1,700 \times 0,320 \times 0,69 = 0,3754$ TL

biçiminde elde edilir.

Adım 3. En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki artışın Adım 2'de hesaplanan emekli aylıklarında yüzde kaç artış yaratacağı bulunur. Üst gösterge tablosunda 2. derece 1. kademedeki en yüksek ortalama yıllık kazanç 7,3901 TL iken, 10. derece 1. kademedeki en yüksek ortalama yıllık kazanç 1,5632 TL'dir. Dolayısıyla, en düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki oran $7,3901/1,5632-1 = 3,7275$ 'dir.

En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki 3,7275'lik artış, 9660 gün hizmet süresi olan bir SSK'lının emekli maaşına $1,2586/0,3754-1 = 2,3527$ olarak yansır.

Adım 4. Üyenin ortalama yıllık kazancı en düşük derece ve kademedeki kazancın $11,0910/1,5632-1 = 6,095$ kat daha fazladır. Kazançtaki bu fazlalığın yaşlılık aylığına ne kadar artış yaratacağı bulunarak üyenin muadil yaşlılık aylığı elde edilir. Emsal bir SSK'lı için ortalama yıllık kazançlar arasındaki 3,7256'lık artış, yaşlılık aylığında 2,3529'luk artış sağladığına göre;

6,0951 kat daha fazla ortalama yıllık kazanç yaşlılık aylığında $6,0951 \times \frac{2,3527}{3,7275} = 3,847$ kat artış sağlar.

Dolayısıyla, üyenin 01.08.1990'daki muadil yaşlılık aylığı, 1,8196 TL ($4,847 \times 0,3754$ TL) olarak elde edilir.

3.2. 2003 Yılında 9048 Gün Toplam Hizmet Süresi ile Emekli Olan Bir Vakıf Üyesinin Muadil Yaşlılık Aylığının Hesaplanarak 01.12.2003 Tarihindeki Aylığın Belirlenmesi

03.11.2003 tarihinde emekli olmuş, 9048 günü 2000 yılı öncesi olmak üzere toplam hizmet süresi 9048 gün olan bir vakıf üyesi olsun. 2000 öncesi dönem için kısmi aylığın hesaplanabilmesi için, Kanun gereği, 2000 öncesi 10 takvim yılındaki ortalama kazancın dikkate alınması gerekir. 2000 öncesi 10 takvim yılında ortalama yıllık kazancı 918,126 TL olan vakıf üyesinin 10 takvim yılındaki kazancı ile 506 Sayılı Kanuna göre prime esas tavan kazançlar Tablo 2'deki gibi olsun.

Tablo 2'den vakıf üyesinin 2000 öncesi 10 takvim yılına ilişkin ortalama yıllık kazancının 506 Sayılı Kanuna göre prime esas tavan kazanç ortalamasının 2,08 katı yani 1,08 kat daha fazlası olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Üyenin 2000 Öncesi Son 10 Takvim Yılına İlişkin Kazanç Değerleri

Yıl	Prim Ödenen Ay	Vakıf Kazancı	506 Sayılı Yasaya Göre Prime Esas Tavan Kazanç
1990	12	22,0801	22,0801
1991	12	30,2599	31,5650
1992	12	46,8427	46,8427
1993	12	67,4610	64,9374
1994	12	139,6440	85,3862
1995	12	247,0217	109,8911
1996	12	611,1630	278,2480
1997	12	1.394,3640	630,9531
1998	12	2.417,8455	1.150,1438
1999	12	4.204,5750	1.993,9410
Toplam Kazanç		9.181,2568	4.413,9883
Ortalama Yıllık Kazanç		918,1257	441,3988
Vakıftan Elde Edilen Ortalama Yıllık Kazancın 506 Sayılı Yasaya Göre Yıllık Prime Esas Kazanç Ortalamasına Oranı			2,08

Üyenin kazancının 506 sayılı kanuna göre belirlenmiş prime esas tavan kazancın üzerinde olması, ödediği primlerin de yüksek olduğunun bir göstergesidir. Bu durumda 2000 yılı öncesi dönem için izlenecek yol:

Adım 1. Üye toplam 9048 gün çalışmıştır. ABO'na 5000 günden sonraki her 240 gün için 1 puan eklenir. Üyenin 5000 günü aşan gün sayısı 4048 gündür. Bu durumda, $4048/240=16,87$ rakamı tamsayı olarak alınır ve ABO'na eklenir. Üst Gösterge tablosuna göre 1. derece ve 10. kademedeki ABO %50 ve 10. derece ve 1. kademedeki ABO %59,9 olduğundan, 9048 gün hizmet süresi olan en yüksek derece ve kademedeki bir SSK'lının ABO %66, en düşük derece ve kademedeki bir SSK'lının ABO ise %75,9 olacaktır.

Adım 2. Adım 1'de belirlenen ABO dikkate alınarak emsal bir SSK'lı için en düşük ve en yüksek emekli aylıkları hesaplanır. Bulunan ABO'na göre emsal bir SSK'lının 2000 yılı öncesi en yüksek yaşlılık aylığı Eşitlik 1'den

En yüksek (1. derece 10. kademedeki) yaşlılık aylığı = $15,175 \times 12,000 \times 0,66 = 120,186$ TL ve

En düşük (10. derece ve 1. kademedeki) yaşlılık aylığı = $10,225 \times 12,000 \times 0,759 = 93,129$ TL

biçiminde elde edilir.

Adım 3. En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki artışın Adım 2'de hesaplanan emekli aylıklarında yüzde kaç artış yaratacağı bulunur. Üst gösterge tablosunda 10. Derece 1. Kademedeki en yüksek ortalama yıllık kazanç 441,399 TL iken, 10. derece 1. kademedeki en yüksek ortalama yıllık kazanç 275,586 TL'dir. Dolayısıyla, en düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki oran $\frac{441,399}{275,586} - 1 = 0,60$ 'dır. En düşük ve en yüksek derece ve kademedeki ortalama yıllık kazançlar arasındaki 0,60'lık artış, 9048 gün hizmet süresi olan bir SSK'lının emekli maaşına $120,186/93,129-1 = 0,29$ olarak yansır.

Adım 4. Üyenin ortalama yıllık kazancı en düşük derece ve kademedeki kazançtan $918,1257/275,586-1 = 2,3315$ kat daha fazladır. Kazançtaki bu fazlalığın yaşlılık aylığına ne kadar

artış yaratacağı bulunarak üyenin muadil yaşlılık aylığı elde edilir. Emsal bir SSK'lı için ortalama yıllık kazançlar arasındaki 0,60'lık artış, yaşlılık aylığında 0,29'luk artış sağladığına göre; 2,3315

$$2,3315 \times \frac{0,29}{0,60} = 1,1269$$

kat daha fazla ortalama yıllık kazanç yaşlılık aylığında kat artış sağlar.

Dolayısıyla, üyenin 31.12.1999 tarihinde muadil yaşlılık aylığı, 198,076 TL (93,129 TL x 2,1269) olarak elde edilir.

Bulunan 198,076 TL rakamı üyenin çalıştığı toplam iş günü olan 9048 gün üzerinden olduğu için bu rakamın 2000 yılı öncesi çalıştığı iş gününe oranlanması gerekir. Üyenin 2000 yılı öncesinde prim ödediği gün sayısı olan 7638 gün üzerinden hak ettiği yaşlılık aylığı, 167,209 TL ((7638/9048) x 198,076 TL) olarak elde edilir. Hesaplanan bu tutar 31.12.1999 tarihindeki yaşlılık aylığıdır. Bu rakamın yaşlılık aylığı bağlanılan tarihe kadar güncellenmesi gerekir. Güncellemede yaşlılık aylığı bağlanılan tarihe kadar aylık TÜFE oranları kullanılır. Üyenin emekli olduğu tarihe kadarki TÜFE oranlarının çarpılmasıyla elde edilen güncelleme katsayısı 3,592 olduğundan, 2000 yılı öncesi dönem için hesaplanan güncellenmiş yaşlılık aylığı, 600,615 TL (167,209 TL x 3,592) biçiminde elde edilir.

Adım 5. Üyenin, 2000 yılı sonrası döneme ilişkin yaşlılık aylığı hesaplamak için öncelikle güncellenmiş Ortalama Yıllık Kazanç ve ABO'yu elde etmek gerekir. Üyenin emeklilik tahsis talep yılı 2003 olduğundan 2008 yılından sonraki yeni düzenleme dikkate alınmaz. Dolayısıyla güncellenmiş ortalama yıllık kazancı, 2000 yılından başlayarak 30.09.2008 öncesi için her yılın Aralık ayına göre TÜİK tarafından açıklanan TÜFE'nin yüzde 100'ü, GH'nin yüzde 100'ü ile bulunacaktır. Üyenin 2000 yılı sonrası dönemde çalıştığı her yılın kazancı, kazancın ait olduğu yıldan tahsis talep yılına kadar tahsis talep yılı ve tahsis talep yılından bir önceki yıl hariç olmak üzere (2000 ve 2001 yılı için) güncellenir; güncellenmiş yıllık kazançların toplamı toplam prim ödeme gün sayısına bölünür ve Ortalama Günlük Kazancı bulunur. Ortalama Günlük Kazanç 360 ile çarpılarak prime esas ortalama yıllık kazanç Tablo 3'deki gibi hesaplanır.

Tablo 3: Üyenin 2000 Öncesi Son 10 Takvim Yılına İlişkin Kazanç Değerleri

Yıl	Kazanç	Çalıştığı Süre (gün)	TÜFE	GH	Güncelleme Katsayısı (TÜFE x GH)	Güncellenmiş Kazanç
2000	6.175	360	1,390	1,072	1,490	9.202
2001	11.250	360	1,685	1	1,685	18.956
2002	17.146	360	1	1	1	17.146
2003	22.261	330	1	1	1	22.261
Toplam		1410				67.564

Tablo 3'den ortalama yıllık kazanç 17.250 TL ((67.564 TL/1410 gün) x 360 gün) olarak bulunur.

ABO, üyenin sigortalılık süresinin ilk 3600 günü için % 35, sonraki 5400 günün her 360 günü için % 2 ve 9000 günü aşan 48 günü için %1,5'den olmak üzere %65'dir. Dolayısıyla, Eşitlik 2'den 2000 yılı sonrası dönem için yaşlılık aylığı 934,397 TL (17.250 TL x %65 /12) olarak elde edilir.

Hesaplanan bu aylık, üyenin çalıştığı toplam iş günü 9048 gün üzerinden olduğu için 2000 yılı sonrası çalıştığı iş gününe oranlanması gerekir. Üyenin 2000 yılı sonrasında prim ödediği gün sayısı 1410'dur. Üyenin 1410 gün üzerinden hak ettiği yaşlılık aylığı, 145,612 TL ((1410/9048) x 934,397 TL) olarak elde edilir.

Üyenin hak ettiği esas yaşlılık aylığı, 2000 öncesi ve 2000 sonrası dönemler için bulunan yaşlılık aylıklarının toplamı alınarak 746,227 TL (600,615 TL + 145,612 TL)'dir.

Sonuç olarak, üyenin bir SSK emeklisi olması varsayımı ile 01.12.2003 tarihinde yaşlılık aylığı 746,227 TL'dir. Hesaplanan bu rakam, Vakıf Senedinde üyeye bağlanacak yaşlılık aylığının 506 Sayılı Kanun esaslarına göre hesaplanacak aylıktan az olamayacağı hükmü yer alan vakıflar için bir alt sınır olarak değerlendirilebilir.

SONUÇ

Sosyal Güvenlik Hukuku ilkelerinden nimet-külfet dengesinin bir sonucu olarak, emsal bir SSK'lının tavan ücret üzerinden ödediği primden daha yüksek prim ödeyen bir Vakıf üyesine bağlanacak yaşlılık aylığının SSK emeklisinden daha düşük olmaması gerekir. Dolayısıyla, aynı tarihte bir Vakıf emeklisi ile ona emsal bir SSK emeklisi arasındaki muadil miktar karşılaştırılması yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada, Vakıf emeklisi ile emsal bir SSK emeklisinin yaşlılık aylıkları muadil miktar açısından karşılaştırılmıştır. Muadil karşılaştırma SSK yaşlılık aylığı hesaplama usullerinden yararlanılarak yapılabilir. Vakıf üyesinin ortalama yıllık kazancının ona emsal bir SSK'lının üstünde olması halinde bile SSK üst gösterge tablosunun dışında bir üst gösterge rakamının belirlenmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, üst gösterge tablosunda en yüksek ve en düşük derece ve kademeye karşılık gelen ortalama yıllık kazanç ile bağlanan emekli aylıkları arasındaki ilişkiden yararlanarak emeklilik hakkı kazanan Vakıf üyelerine bağlanması gereken yaşlılık aylığı için muadil alt sınır belirlenmiştir. Çalışmanın uygulama bölümünde 2000 öncesi ve 2000 sonrası dönemde emekli olan iki üye dikkate alınarak muadil yaşlılık aylığı hesaplanmasına ilişkin uygulama verilmiştir.

Kaynakça

- Aitken, W.H. (1996). Pension Funding and Valuation, Second Edition, Actex Publications.
- Dağlar, H. (2007). Kurumsal Yatırımlar Olarak Emeklilik Yatırım Fonları ve Performanslarının Değerlendirilmesi, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 249, Burdur.
- Derelioğlu, D. (2001). Türkiye'de Özel Emeklilik Fonu Uygulamaları, TÜGİAD Ekonomi Ödülleri Kitapları, İstanbul.
- 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, www.mevzuat.gov.tr adresinden erişildi.
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, www.mevzuat.gov.tr adresinden erişildi.
- 4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu, www.mevzuat.gov.tr adresinden erişildi.

Yasemin Gençtürk

Yrd. Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Fen Fakültesi, Aktüerya Bilimleri Bölümü

E-posta: yasemins@hacettepe.edu.tr

Canan Hamurkaroğlu

Doç. Dr. Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Aktüerya ve Risk Yönetimi Bölümü

E-posta: cananhamurkaroglu@karabuk.edu.tr

Yazı Bilgisi:

Alındığı tarih: 25 Nisan 2016.

Yayına kabul edildiği tarih: 10 Kasım 2016.

E-yayın tarihi: 16 Mart 2017.

Yazıcı çıktı sayfa sayısı: 10.

Kaynak sayısı: 6.

Hakemler:

Doç. Dr. Fatih Tank (Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sigortacılık ve Aktüerya Bilimleri Bölümü - Ankara)

Öğr. Gör. Dr. Murat Yorulmaz (Yalova Üniversitesi, Yalova Meslek Yüksekokulu, Motorlu Araçlar ve Ulaştırma Teknolojileri Bölümü (Denizcilik) - Yalova)

Yrd. Doç. Dr. Murat Büyükyazıcı (Hacettepe Üniversitesi, Fen Fakültesi, Aktüerya Bilimleri Bölümü - Ankara)